

ISSN 1857-4424

Nr. 8 (98) • Casa de Creație a Republicii Moldova • august 2019

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Ion Suruceanu

Sumar

LUDMILA NEGRI

Festivalul raional al portului tradițional
„Mândr-i portul făleștean”1

NATALIA NEGRESCU

Toți am pornit de la carte4

VERONICA BOLDIȘOR

„Blândul meu popor, dacă ai ști cât de mult te iubesc!”6

VETA GHIMPU MUNTEANU

Uu zâmbet, o floare, o rază de soare...11

CĂTĂLINA BÎRTA

Talentul vine odată cu munca17

ALEXANDRU ȘUȘU

Aici se potolește setea de frumos18

MARIA CUDLENCO

Bibliovacanța – serviciu necesar comunității20

ION DOMENCO

A lăsa un semn, a te risipi cu dăruire pentru alții21

LARISA ȘESTACOVSCI

„Nesebr – insula artei”23

CRISTINA OANCEA

Arta împletirii din foi (pănuși) de porumb24

CAPITOLINA LEON

Moment liric..... cop. 3

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. **Varvara Buzilă**,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. **Victor Ghilaș**

dr. **Mariana Cocieru**

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Culturală mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului
Educației, Culturii și Cercetării

Tudor ZBÂRNEA,
artist plastic,
directorul
Muzeului Național
de Arte al Moldovei

SOCIETATEA CULTURALĂ

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale”

Tel./fax redacție: (022) 20-25-55
Telefoane: (022)20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

ISSN 1857-4424

APARE CU SUPTUL
INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

E-mail: casadecreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiile 338, 324
Paginare și machetare: „Fox Trading” SRL

LUDMILA NEGRI, SPECIALIST PRINCIPAL SECȚIE CULTURĂ ȘI TURISM FĂLEȘTI

Festivalul raional al portului tradițional „MÂNDRU-I PORTUL FĂLEȘTEAN”

Duminică, 30.06.2019, la Fălești a derulat Festivalul raional al portului tradițional „MÂNDRU-I PORTUL FĂLEȘTEAN”, ediția I, prilejuit de Ziua Națională a Portului Popular, instituită în Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 194 din 19.11.2015, conform căreia e sărbătorită în ultima zi de duminică a lunii iunie.

Sărbătoarea a început cu alaiul colectivelor artistice din raion. Parada Portului Popular a fost susținută de președintele raionului Fălești, Viorel Babii, vicepreședintele raionului, Roman Radu și șeful Secției Cultură și Turism, Grigore Budu, care, împreună cu reprezentanți din colectivele artistice participante, au

depus mai întâi flori la Monumentul „Mândria și Puterea Poporului” din centrul orașului. Pe platoul Palatului raional de Cultură „Mihai Volontir” conducerea raionului și formațiile participante au fost întâmpinate cu pâine și sare, după tradiția moldoveanului ospitalier. Festivalul a fost inaugurat de șeful Secției Cultură și Turism, Grigore Budu. Cu un mesaj de salut și felicitare s-a adresat către cei prezenți președintele raionului Fălești, Viorel Babii, care a menționat despre valoarea portului popular și importanța evenimentului organizat. Toți participanții au format o Horă Mare a Neamului.

În holul Palatului raional de Cultură „Mihai Volontir” pe toți

iubitorii de frumos îi aștepta expoziția de artă populară, vernisată de muzele și căminele de cultură din raion, precum și o expoziție de desene ale elevilor Școlii de Arte Plastice „Gheorghe Vrabie” din or. Fălești. Expoziția a fost vizitată de conducerea raionului – președintele Viorel Babii și vicepreședinții Vladimir Tăbîrță și Roman Radu, precum și șeful Secției Cultură și Turism Grigore Budu, care s-a isprăvit pe deplin și cu funcția de ghid, expoziția manifestând interes pentru publicul vizitator.

În sala de spectacole, pe ecran, pe tot parcursul sărbătorii au derulat filmulețe despre portul popular, care este identitatea neamului nostru și re-

prezintă una din cele mai importante forme de cultură ale unui popor.

În scenă s-au produs colective artistice, care au demonstrat cele mai frumoase cântece și dansuri populare – formațiile folclorice „Sălcioara” din s. Năvîrneț, „Doltencele” din s. Doltu, „Baștina” din or. Fălești, „Sărăteanca” din s. Sărata Veche, ansamblul vocal „Beriozka” din s. Gara Catranic, ansamblurile de dans popular „Favorit” și „Făleșteanca” din or. Fălești, „Speranța” din s. Glinjeni, „Lăstărașii” din s. Catranic, „Brăuleț” din s. Mărăndeni.

Expoziția de artă populară a fost vernisată de Muzeul raional de Is-

torie și Etnografie „Lazăr Dubinovschi” din or. Fălești cu filialele sale din satele Călugăr, Horești și Risipeni, Muzeul de Istorie și Etnografie din s. Glinjeni, Muzeul sătesc din s. Catranic, căminele de cultură din localitățile Pietrosu, Valea Rusului, Taxobeni, Sărata Veche, Egorovca, Gara Catranic, Doltu.

Pe final de sărbătoare au fost înmânate diplome de către șeful Secției Cultură și Turism, Grigore Budu, împreună cu oaspetele de onoare, președintele raionului Fălești, Viorel Babii, atât pentru colectivele artistice, cât și pentru participanții la expozițiile etalate.

Festival de valoare majoră, eveniment prin care am adus un elogiul costumului tradițional și obiceiurilor neamului strămoșesc, am scos în evidență particularitățile și frumusețea portului nostru popular, care reprezintă una dintre cele mai importante forme de cultură ale unui popor, o recapitulare simbolică a istoriei lui de la origini și până în prezent. Prin evenimentul de astăzi se conștientizează și se promovează valorile naționale.

Felicitări cu prilejul Zilei Naționale a Portului Popular, stimați compatrioți!

TOȚI AM PORNIT DE LA CARTE

sau

Să nu ratăm oportunitatea de a fixa istoria

Am realizat recent o broșură “Toți am pornit de la carte”. Este o încercare de a scrie o filă din istoria bibliotecilor din raionul Ștefan Vodă. Poate, exagerez când scriu că e lucrul făcut de mine, deoarece broșura e o colecție de materiale de arhivă din ziarul raional de acum 50 de ani. Sunt materiale ce se referă în exclusivitate la activitatea bibliotecilor publice din perioadă respectivă și publicate în ziar. Adică, publicațiile aparțin ziariștilor și bibliotecarilor din acea

vreme, martorilor oculari și eu “doar” le-am adunat în broșură. Și le-am selectat nu numai eu, dar și dna Galina Musteță, fosta directoare la BP Ștefan Vodă, care a și pus temelia la această colecție de materiale de arhivă. Ne vedem în ele o instituție de importanță majoră pentru comunitate.

Ce m-a făcut să realizez această lucrare și ce mă face să scriu acest articol, care nu e doar despre broșură?

Totuși, biblioteca rămâne a fi lăcașul care adună oamenii. Și e unica instituție publică, cel puțin în mediul rural, care întrunește cu regularitate cetățeni de diferite vârste. Aceasta mi-a sugerat ideea că, la moment, anume bibliotecarul este persoana care ar putea profita de acest fapt pentru a scrie o carte despre istoria satului natal. Și nu una cu incursiuni adânci în istoria Moldovei, în istoria meleagului, ci o broșură ce ține de istoria mai proaspătă a satului, istoria care poate încă fi descrisă și documentată de martorii oculari. Cum? Cei vârstnici vin la bibliotecă și putem discuta cu ei chiar noi la tema dată, pe cititorii tineri îi putem implica în colectarea materialelor. Îmi puteți reproșa că la nivel de idee pare simplu și corect, însă nu mulți din noi au practica de a scrie, de a aduna materiale pentru o carte. Poate am spus prea ambițios “a scrie”. E mai corect “a fixa” materiale necesare pentru a scrie o Carte...

Nu am această practică nici eu, dar am încercat să mișc carul din loc. Am aflat că muzeograful din centrul raional a realizat asemenea broșuri și am apelat la ajutorul dumnealui. Am găsit susținere și propunerea de a realiza la prima etapă ceva care îmi este mai aproape de funcția pe care o dețin: o broșură despre istoria activității bibliotecilor din raion, acum 50 de ani. Mi-a oferit și paginile de ziar în format digital

ale gazetei raionale “Steaua Roșie” din acea perioadă, care cuprindeau multe domenii din istoria raionului, inclusiv și activitatea bibliotecilor. În calitate de călăuză, mi-a dat o broșură proaspăt tipărită “Toți am pornit de la Carte”, în care erau plasate câte 5-6 publicații despre toate instituțiile din raion care promovau în acea vreme cartea, cultura: școlile, căminele culturale, bibliotecile, librăriile, redacția și chiar lectorii propagandiști.

Am primit cu mult entuziasm această propunere de a duce la bun sfârșit lucrul început acum 6 ani de dna Galina Musteță, fostă directoare la BP Ștefan Vodă, care și a lansat pe atunci ideea de a scoate din anonim istoria bibliotecilor, prin realizarea unui album, unei broșuri cu materiale de arhivă despre aceste instituții din localitățile raionului, dar cu trecerea la alt serviciu nu l-a finisat. Proiectul a devenit și mai actual astăzi, deoarece chiar în ultimii ani s-au produs schimbări mari la mai multe capitole ce țin de bibliotecile publice.

Societatea evoluează, timpurile se schimbă. Trece prin această etapă de evoluție și biblioteca. E o etapă dificilă, o etapă de căutări, o etapă de afirmare. Din acest motiv, în ultima vreme, se duc mai multe discuții despre rolul bibliotecii în societatea contemporană, luând în vedere pătrunderea masivă a noilor tehnologii și influența acestora asupra domeni-

ilor cărții și a instituției bibliotecare..

Ce se întâmplă acum, care este viziunea societății asupra acestor instituții?

Dacă generația în vârstă conștientizează faptul că suntem în etapa aceasta de căutări și mai ține minte și alte vremuri ale bibliotecilor, apoi generația în creștere, după cum am constatat în baza unui sondaj, ne vede adeseori ca un supliment al actualelor modalități de căpătare a informației, de acces la literatură.

Da, bibliotecile de astăzi sunt diferite de cele de acum un secol, dar ele, de-a lungul timpului, au fost izvoare de cultură și comunicare. Bibliotecile au istorie milenară și au avut o influență enormă asupra comunității, evoluției fiecărui om în parte în diferite domenii. Adică, nu a fost o instituție ordinară... Spre regret, constatăm că se dă uitării acest fapt. Prea puțin facem ca să aducem aminte de el și să ne promovăm istoria noastră. Și argumentele că în lume sunt biblioteci mari cu o bogată istorie nu impresionează, nu sunt convingătoare. Tinerii se conduc de realitate, de ceea ce este sau a fost în preajma lor. Publicațiile sunt cu atât mai convingătoare, mai veritabile, mai eficiente cu cât cititorul găsește în ele mai multe locuri pe care le-a mai văzut, nume cunoscute, citește o informație chiar despre bibliotecă din localitate. Deci, realizarea unei asemenea broșuri a devenit o necesitate...

Din sutele de pagini de ziar, deja scanate și care se refereau la diferite domenii din istoria raionului Ștefan Vodă, am selectat publicațiile ce țineau de activitatea bibliotecilor. Le-am selectat așa, ca să cuprindă diverse direcții de promovare a cărții, ca să fie și geografie (să fie majoritatea localităților), să fie mai mulți autori. E un lucru migălos chiar dacă și prelucrezi doar materialele trecute în format digital.

Am plasat publicațiile în broșură aleatoric, fără comentarii. Nu din motivul că așa e mai ușor. Și la părerea mea, anume, documentul, publicația originală trezește un interes mai mare la cititor și e mult mai convingătoare, decât o lucrare despre aceste publicații. Fiți de acord, chiar și noi, bibliotecarii, am răsfoi fără mare entuziasm o carte unde găsim doar descrierea și analiza istoriei acestor instituții publice. M-am convins că am avut dreptate, când am pus broșura pe raftul bibliotecii și am observat cu cât interes e studiată de tineri și de vârstnici.

În consecință, ce concluzii am făcut după ce am văzut broșura tipărită, fie și într-un singur exemplar? Activăm în acea instituție care ne oferă marea oportunitate de a fixa istoria: atât a localității, cât și a bibliotecilor. Și nu e neapărat să fim înzestrați cu darul de a scrie, e important să acumulăm informația fie și în asemenea broșuri. Tehnologiile actuale de multiplicare nu impun tirajare, sunt accesibile. Pe măsură ce mai adunăm materiale, documente, fotografii – mai edităm o broșură și așa până când ... apare persoana care mănuieste bine condeiul și scrie cartea. Da, e o activitate de voluntariat și te apasă uneori gândul că colectezi materiale pentru cineva care își va pune numele ca autor al cărții. Este și asta, dar mai mare e satisfacția de la faptul că nu ratăm momentul și fixăm anume noi istoria. Iar necesitatea de a scoate din anonimat istoria bibliotecilor e stringentă și dacă nu spunem tinerii generații despre noi anume acum, peste un scurt timp poate fi târziu

și fără rost să mai strigăm: "Știți voi oare ce e o bibliotecă?.."

Am anexat broșura la alte materiale ce țineau de activitatea mea ca bibliotecar și necesare pentru a-mi confirma categoria în cadrul atestării recente. Prima reacție a fost că au mai văzut o broșură cu așa denumire și cam cu așa o copertă. Da, este așa broșură, despre care am scris chiar la începutul articolului, cu același titlu: "Toți am pornit de la Carte" și coperta e aproape identică. A fost prezentată în cadrul unei activități. Este în aceste broșuri ceva care le apropie, e pentru a confirma că țin de același concept: istoria promovării cărții acum 50 de ani. Ca formă - sunt aproape identice, dar conținutul e diferit. Sper să mai apară și următoarele anume "Toți am pornit de la Carte", căci denumirea broșurilor, la părerea mea, e foarte potrivită. Nu se discută, toți am venit pe lume de la părinți, dar am venit cu toții mai apoi și la Carte și în drumul mare al vieții am pornit și de la Ea.

Blândul meu popor, dacă ai ști cât de mult te iubesc!

Interviu cu actorul și poetul Victor Voinicescu-Sotski

Pe 6 noiembrie 2018, la Căușeni a fost inaugurat Cinematograful și Centrul cultural polivalent „Grigore Grigoriu”, în urma strădaniilor fiului marelui dispărut, regizorul și cineastul Octavian Grigoriu, care a ținut să înveșnicească astfel memoria celebrului său tată. La eveniment a participat un alt mare actor, dar și poet, venit cu această ocazie de la Paris – Victor Voinicescu-Sotski. Am profitat de eveniment și i-am solicitat un interviu pentru revista „Realități culturale”, completându-l, după evenimentele din iunie curent, cu niște reflecții judicioase, pe care interlocutorul a ținut să le împărtășească cititorilor revistei noastre. Înainte de a prezenta interviul propriu-zis vom aminti de câteva din filmele în care s-a produs marele actor: documentarul „Alături de noi”, filmele de ficțiune : „Poienile roșii”, „Карамель” („Justițiarul”), „Grânele amare”, „Dacă vrei să fii fericit”, „Această clipă”, „Singur în fața dragostei”, „Salut, Maria!”, „Ofițer în rezervă”, „Lăutarii”, „Cicatrice în amintire”, „Ultimul haiduc”, „Rădăcinile vieții”, „Servindu-ți Patria”, „Un răsărit pe Gange”, „Întunerice peste Cili”, „Vreau să cânt!”, „Un caz la festival”, „Bătrânul și mârțoaga” etc., precum și în filmele de la studiourile din Franța: „Engrenages”, „Un flic”, „Interpol” etc.

Domnule Victor Voinicescu-Sotski, când s-a născut în inima Dvs. dragostea pentru actorie și care iubire a fost prima - actoria sau poezia, căci, o spunem pentru cititorii care nu știu: sunteți și poet, având la activ patru plachete de versuri: „O sută și unu poeme”, „Cântecul lăstunului”, „Umbre și lumini” și „Evanescența miezenopții oră”?

Ambele iubiri s-au născut concomitent, căci verbul, dar și prezentarea lui, merg mână în mână. Eu, când dau de o poezie frumoasă, în suflet imediat se naște dorința de a o rosti în fața spectatorilor, de a împărtăși cu ei bucuria cuvântului artistic, de a trăi împreună starea de katarsis.

Dar, vorbind cronologic, la început a fost poezia. Pe rol de catalizatoare s-a produs regretata mea mamă, care a fost profesoară de limba română și care, în lungile serii de iarnă din copilăria și adolescența mea, ne citea, mie, fratelui și surioarei mele, poezii de Eminescu. Noi o ascultam vrăjiți, ca mai târziu, pe la 16-17 ani să îndrăznesc să aștern

pe hârtie primele mele încercări de a scrie poezie. Și pasiunea pentru actorie tot din copilărie mi se trage. Ea a izvorât din dragoste, iar ceea ce se naște din dragoste este durabil. Vorba e că pe când aveam vreo 15 ani m-am îndrăgostit de profesoara mea de limba franceză. Era tânără, cred că avea vreo 22 de ani, era foarte frumoasă și, desigur, foarte spirituală. A înțeles ce mi se întâmplă și mă trata cu menajamente. Ea mi-a insuflat dragostea față de teatru. De prin clasa a cincea am început să joc pe scena școlii și încă de pe atunci am îndrăgit scândura scenei.

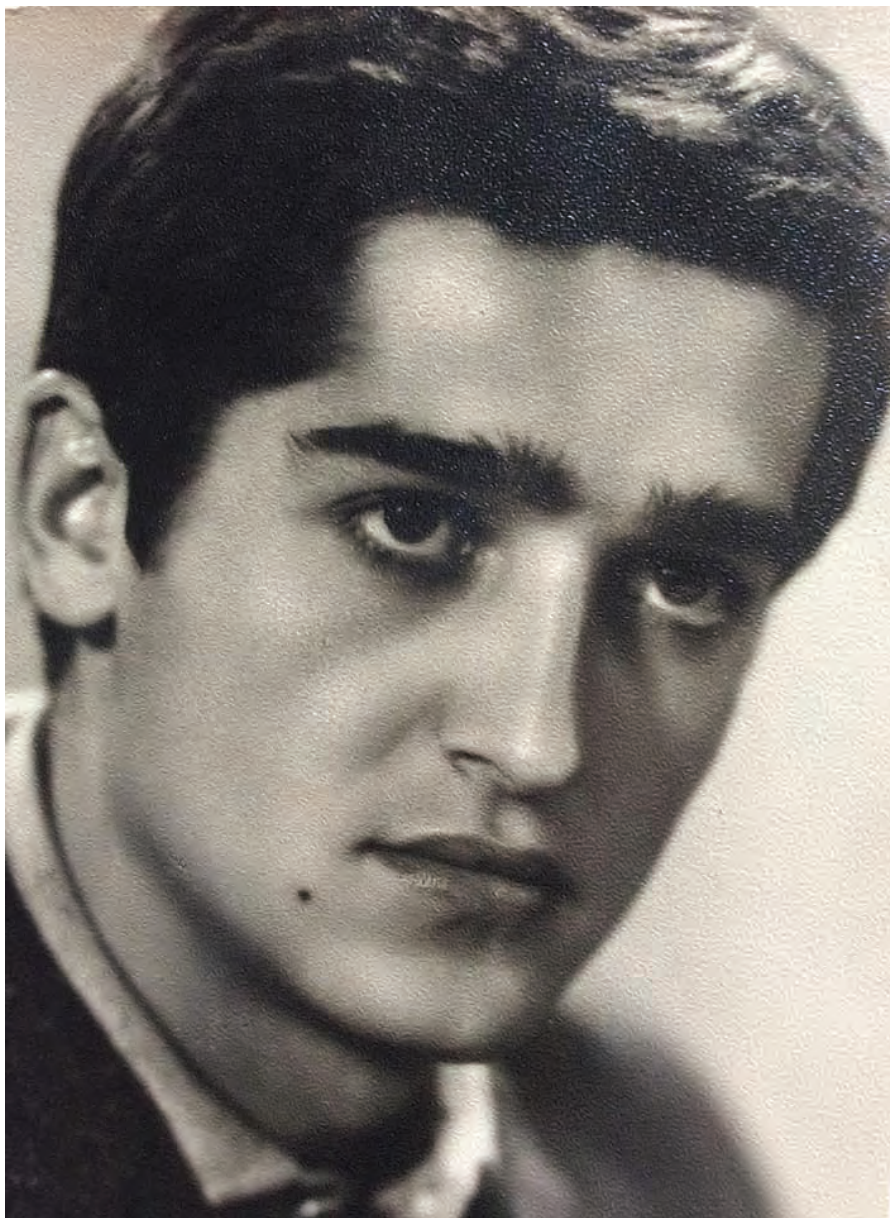
Dar pe marile ecrane cum ați ajuns?

E o poveste întreagă. În anul 1962 eu am absolvit școala în orașul Bălți, unde se stabilise, venind din Florești, familia noastră, și am sosit la Chișinău ca să-mi continui studiile la Facultatea de biologie a Universității de stat. Dar mie numai de biologie nu-mi ardea. Gata, morbul artistic își făcuse treaba, eu eram contaminat iremediabil de dragostea pentru

actorie. La nivel de subconștient, fără să-mi dau seama, așteptam să mi se întâmple miracolul cinematografic. Și miracolul s-a întâmplat! Mulți consideră că primul film în care m-am produs este *Poienile roșii*, dar puțini știu că până la acest film eu am jucat în documentarul Olgăi Ulițkaia *Alături de noi*. Sper că acest film ideologic care, deși proslăvea regimul sovietic, era făcut bine, cu profesionalism, se mai păstrează în arhivele Studioului *Moldova-film*. Chiar mi-aș dori să-l revăd, este primul meu pas în cinematografie, la vârsta de doar 17 ani. A urmat *Poienile roșii*.

Unde V-a găsit regizorul filmului, Emil Loteanu?

Nu Loteanu m-a găsit, ci Mihai Bădicheanu, de altfel, ca și pe Svetlana Toma, ceva mai târziu. Însă inițiatorul acestei căi în arta mare și persoana care cu adevărat m-a contaminat de teatru, a fost regretatul regizor și actor, prietenul meu de un car de ani, celebrul Andrei Băleanu. Mihai Bădicheanu pe timpul acela avea misiunea, fiind adjunctul lui Loteanu, care își pregătea viitorii actori, deschizând o școală de actorie pe lângă Studioul „Moldova-film” (de altfel, printre profesorii de măiestria actorului, la această școală a fost invitat de către Loteanu talentatul actor și regizor Ion Sandri Șcurea) să fie responsabil de căutarea și găsirea candidaților, avea ochi versat și nu prea dădea greș, pe cine puneja ochiul acela era proscris, - devenea actor profesionist. Eu știu deja de Loteanu, văzusem filmul lui *Așteptați-ne în zori* și-l adoram. În anii aceia era o obișnuință ca în weekend noi, studenții, să ieșim la plimbare pe bulevardul Lenin, azi Ștefan cel Mare. În una din zile, în timp ce mă plimbam pe bulevard, se

apropie de mine și mă oprește Andrei Băleanu. Îmi zice: *Tu ai mutră de artist. Ești moldovean?* I-am răspuns afirmativ. Cuvintele lui mi-au intrat adânc în subconștient. În altă zi dă de mine Bădicheanu. Tocmai căuta, la indicația lui Emil Loteanu, noi candidați pentru școala sa și el m-a invitat acolo să mă prezint lui Loteanu. Vin eu la studioul și acesta, din prima privire, a pus ochiul pe mine, distribuindu-mă în rolul jurnalistului Andrei Gruia din filmul său *Poienile roșii* care pe atunci prindea contur în mintea lui. Se știe cât de meticolos, altfel spus, exigent, era. În acest context, mi-am amintit de Eugen Doga și de munca lui uriașă la filmul *Gingașa și tandra mea fiară*. Loteanu i-a zis tranșant: vreau un vals. Doga îi aducea variantă după

variantă, dar Emil i le respingea, așa încât maestrul ajunsese deja la vreo 50 de variante. *Am înșurit! Veneam cu notele și tremuram: iarăși o să mi le respingă...*, își amintește Eugen Doga. Astfel, „în chinurile facerii”, s-a născut celebrul vals, îndrăgit pe toate meridianele lumii. Acesta era Emil Loteanu, un mic dictator în artă, cu un acut simț al frumosului, probabil, unicul domeniu în care cuvântul „dictator” n-are conotații negative, ci este o modalitate, fie ea și fără menajamente, pentru obținerea și perfecționarea rezultatului căutat. Ca în celebrul aforism al lui Niccolo Machiavelli: *Scopul scuză mijloacele*, aici *Finalul căutat îndreptățește toate mijloacele...* Am abandonat studiile de la Universitate și, la îndemnul lui Emil Loteanu, am plecat la Moscova

pe cinci ani, fiind primit în una din cele mai prestigioase școli teatrale din lume, renumitul GHITIS.

În *Poienile roșii* a fost prima întâlnire pe platoul de filmare cu Svetlana Toma?

Întocmai. Ulterior am mai jucat împreună în vreo 5-6 filme. Dacă eu mai jucasem în documentarul de care am amintit, pentru Svetlana *Poienile roșii* a fost botezul în cinematografie. Apropo, de titlul filmului. Știați că inițial s-a numit altfel și anume *Ciuleandra*? Dar, când filmul a fost prezentat la consiliul artistic, acest titlu n-a trecut cenzura. Se iscase mare tăărăboi, șicane dureroase mai ales pentru Emil Loteanu, căci pietrele se aruncau în primul rând în capul regizorului: *Ce-i cu titlul acesta? Parcă-i scos din saloanele burgheze românești!* Și tot așa, niște absurdități! Ca să fie salvat filmul, de altfel, primul film postbelic color în ecran lat în limba română din RSS Moldovenească, am început să-i căutăm alt titlu. Veneam cu toții cu fel de fel de propuneri, ca până la urmă tot dinspre înțeleptul și șmecherul moșneguț Bădicheanu să ne vină salvarea – *Poienile roșii*. Având conotații ambigue, biata culoare roșie fiind acaparată de bolșevici și prefăcută în portdrapel, acest titlu a trecut, deși în film ea, culoarea, are cu totul altă semnificație – poienile roșii sunt poienile mănoase, pline de belșug, o bucurie a pământului pentru țărani implacabil legați de glie.

Din cele patru plachete de versuri, care au văzut lumina tiparului, una cred că Vă reprezintă plenar – *Evanescența miezenopții oră*. Vorba e că aici cititorii îndrăgostiți de poezie descoperă cu totală uimire versuri în trei limbi – română, rusă și franceză. Vom preciza că nici o poezie nu este scrisă într-o limbă, apoi tradusă în alta, toate sunt scrise în original, lucru întâlnit rar de tot printre mănuiitorii condeiului, așa precum menționează în postfață și regretatul scriitor Gheorghe Vodă. Cum ați ajuns la atare performanță?

A fost foarte, foarte greu. Eu sunt de felul meu perfecționist, dar și autodidact. Limba mea maternă – româna, a avut multe de pățimit. La Bălți primele patru clase le-am făcut în limba rusă, apoi și mediul urban era și, din păcate, la Bălți mai este și azi unul rusolingv. Așa încât, nu am avut niciodată probleme cu exprimarea în limba rusă. Când privește limba franceză, când am venit la Paris, m-am pus vârtos pe carte, studiind limba nu doar livrescă, ci, mai cu seamă, cea vorbită. În străinătate am lucrat inițial de toate, pentru că nici un teatru nu mă aștepta acolo cu ușile deschise, așa e legea străiniei. Am lucrat chiar și în construcții, dar încercam să trag foloase „lingvistice” de peste tot de unde puteam, vorbeam cu muncitorii în limba franceză, exersam. Limbile

romanice având aceeași matriță, a fost mai ușor pentru mine, vorbitor al unei limbi romanice, să însușesc o altă limbă romanică. Totuși e franceza, nu chineza. Eu am respectat întotdeauna principiul: cu cât știi mai multe limbi, cu atât mai bogat ești. Este nașterea ta de mai multe ori în viață! Apoi, fără cunoașterea limbii băștinașilor nu ai ce căuta în țara în care ai ales să locuiești. Acest principiu a fost neglijat conștient și brutal de către șoviniștii velicoruși, obraznici și aroganți, instalați sau chiar născuți la noi care, de altfel, a și servit ca unul din motivele importante în procesul de dezintegrare și dispariție a imperiului numit URSS.

Ziceam că limba mea maternă – româna – a avut de suferit și vreau să precizez unele nuanțe. De 33 de ani eu sunt rupt de ea, de limba mea

dragă. Nu am cu cine s-o vorbesc decât sporadic, aleatoriu. De aceea eu mă străduiesc, pentru a nu o uita, să privesc cât mai multe emisiuni în limba română, de asemenea să citesc permanent și literatură în română. Bineînțeles, să-mi uit limba maternă este un lucru imposibil! În același timp, o limbă literară frumoasă are doar de suferit, dacă n-o vorbești un timp îndelungat. Același lucru se întâmplă și cu celelalte două limbi în care mă exprim prin vers: cea franceză și cea rusă. Nu e deloc ușor. Această abnegație de a scrie poezii în limbi diferite solicită un mare efort și o maximă concentrare. De-ați ști câtă plăcere și satisfacție sufletească primește autorul, uitând de „chinurile facerii”, când tainicele gândiri ale lui primesc culoarea unei alte limbi!

Chiar dacă, vorba Dvs., să-l joci pe Moliere în original, oricât ți-ai dori, este imposibil, dacă nu ești francez nativ, ați jucat pe scenele pariziene, alături de actori francezi, în limba franceză, ați ridicat în picioare spectatorii francezi și ați fost aplaudat la bis. Vorbiți-ne, în această ordine de idei, de colaborarea cu celebrul regizor român Virgil Tănase, stabilit și el la Paris.

Unealta principală a actorului, în afară de talentul său, munca cotidiană și multe altele, este cuvântul bine rostit. Limba se învață de la vârsta fragedă și este integrată inconștient în vorbirea de toate zilele. Cu cât vocabularul vorbitorului, bazat pe legile verbului, este mai bogat, cu atât limba devine mai flexibilă, mai elegantă și mai înțeleasă. Fiecare limbă are specificitatea ei. Uneori, în aceeași țară, regiunile îndepărtate geografic au probleme de înțelegere între locuitori. Închipuiți-vă pe o clipă vasta țară Franța! Chiar de la început, când hotărâsem ferm să joc pe faimoasele ei scene, mă pusei pe muncă aproape fără pauze, absorbind cuvintele, sunetele, muzicalitatea și multitudinea sensurilor ascunse în unul și același cuvânt. Îmi venea să plâng uneori de necaz, privind și ascultând televiziunea franceză, înțelegând toate cuvintele învățate, dar nereușind să înțeleg lucrul cel mai important - sensul frazei. Mi-au trebuit zece ani de muncă

asupra limbii, ca până la urmă să-mi dau seama că pot vorbi curgător și că pot deosebi cu ușurință dialectele și accentele specifice fiecărei regiuni franceze. Dar problemele mele ca actor abia începeau...

Nici tu vorbă de roluri franceze. După câteva fraze pronunțate, interlocutorul meu francez îmi punea de fiecare dată una și aceeași blestemă întrebare: de ce origine sunteți? Vorbiți perfect, dar vă trădează o muzicalitate ce nu scapă unei urechi franceze... Îmi venea să-l pălmuiesc și să-mi dau câteva palme și mie! Dar viața e plină de surprize, când nu te lași de scopul urmărit. La Ambasada Română din Paris l-am întâlnit pe celebrul regizor Virgil Tănase. El onora postul de Director al Centru-lui Cultural Român în incinta Ambasadei și demult pusese ochiul său experimentat pe mine. Căci, având proaspăt scrisă în franceză o piesă în versuri după motivele piesei celebrului dramaturg italian Carlo Goldoni *Doi gemeni din Veneția*, își căuta pe atunci protagonistul principal. Întâlnirea cu talentatul regizor Virgil Tănase a fost una prodigioasă. Ne înțelegeam dintr-o privire. Aveam aceeași școală și aceleași aspirații. Cu acest spectacol și cu *Acest copil teribil al secolului XX*, altă piesă scrisă și montată de Virgil Tănase, în afara scenelor pariziene, am fost aplaudați pe scenele faimosului festival al artei teatrale din toată lumea,

în orașul din sudul Franței, vechiul sediu al Papei de la Roma, Avignon. Cu ele am colindat și prin mulțimea orașelor rusești, de la Moscova până la Sankt-Petersburg, la invitația Teatrului European rus, pentru Micul Festival Avignon din Rusia. Când, în timpul spectacolului, rosteam deliberat câte o frază în rusă, publicului fascinat nu-i venea a crede că un actor francez (căci astfel eram considerat!) posedă la perfecție limba lor! Era așa de parcă Alain Delon ar fi pronunțat un monolog, fără accent, în limba chinezească... Cui să-i treacă prin cap că-n piept mi se zbătea o inimă română!

Care sunt cele mai frumoase amintiri de la baștină?

Dulcele chip al măicuței mele... Ochii ei plini de lacrimi, de dragoste și de îngrijorare, când mă pornisei în necunoscut... Asta nu se uită! Fiica, cu durerosul sentiment de culpabilitate, ce-mi apasă pieptul... Colegii și prietenii dragi, mulți dintre care nu mai sunt. Plaiul blând moldav, ce mi-a legănat visurile. Oamenii simpli, de la sat sau din orașe - spectatorii mei iubiți, cărora le datorez succesul scenic și cel cinematografic și cărora mai aveam ce le spune... Duc dorul și lipsa lor în permanență!

În ce împrejurări ați acceptat revenirea temporară sau chiar definitivă acasă? Azi, acasă unde se află: la Paris sau la Chișinău?

Ca să fiu sincer, e greu să vă răspund la cea mai dureroasă întrebare pentru cei ce și-au părăsit meleagul natal, fie în căutarea unui ideal, care în fond nici nu există, fie în căutarea unei vieți mai bune. Pentru o colaborare cinematografică fructuoasă și vrednică - n-aș ezita mult. La apusul soarelui mai avem nevoie de lumina lui strălucitoare, ca să ne mângâie visele dulci până la următorul răsărit... Confirmarea sau negarea unei întoarceri definitive în momentul dat este superfluă. Să ne rugăm ca pace-n lume să fie. Iar „acasă” pentru fiecare om este locul, unde te simți ca acasă, acolo de unde lacrimile mamei nu te lasă să pleci...

Când Vă cuprinde dorul de scenă, cum Vi-l alinați? Pe când noi roluri și noi volume de poezii? Aici, în Republica Moldova, fanii Dvs. sunt în așteptare.

Astăzi îi admir pe alții în scenă și mă bucur de succesele lor ca un adolescent. Roluri noi - nu știu. Niciodată nu-i târziu. Știu doar un lucru simplu: fiecare dintre noi trebuie să simtă când vine timpul să întoarcă o pagină... Sper să apară în curând o nouă culegere de versuri în limba română: manuscrisul e gata. Fiind în țară nu demult, am văzut, am simțit, am tresărit de emoție, văzând în ochii oamenilor blânda sărbătoare a regăsirii între ei și între cel care cândva le-a legănat pe ecrane și pe scenă tinerețea fugitivă ...

Ce le doriți compatrioților Dvs. în aceste vremuri agitate?

Le doresc ceea ce mi-am dorit mie însumi întotdeauna: sănătate, pace în suflet, prosperitate. În zilele lunii iunie curent am urmărit cu sufletul la gură derularea evenimentelor în Republica Moldova. Mă rugam fierbinte bunului Dumnezeu să nu permită vărsare de sânge... Slavă Domnului, criza politică a fost depășită pe cale pașnică. În acele zile și nopți de nesomn am scris și o poezie dedicată compatrioților mei:

CHEMĂRI ÎN FLACĂRA IUBIRII...

*Poporul meu, nemângâiat de soartă,
Nu te lăsa mințit de vorbe dulci!
E ora când destinu-ți stă la poartă,*

E clipa să alegi unde te duci!

*Tu ești stăpânul vechiului pământ,
Ți-e țara-n cumpănă și jocu-i crunt
Nu te lăsa înduplecat de cei ce cânt
Mesia viitorului, adus de vânt!*

*Strivește-ți veninoșii purici însetați
Ce vlaga țării sug neconținut!
Îndreaptă-ți umerii, cei moșteniți
de tați,
Ce ne-au legat de neam și infinit!*

*Poporul meu, nemângâiat de soartă,
Nu te lăsa mințit de vorbe dulci!
E ora când destinu-ți stă la poartă,
E clipa să-nțelegi ce cale duci!*

Paris, 13 iunie 2019

M-am bucurat să văd în fruntea Guvernului de la Chișinău o femeie curajoasă, inteligentă, frumoasă, bine intenționată și cu mult bun simț. Despre proverbiale ei hărnicie și spirit de sacrificiu în diasporă se știe demult. Doresc acestui Guvern să reușească să întoarcă miliardul sau, poate, miliarde furate și să le repartizeze ca adaos la salarii și pensii. Cine știe a socoti, își dă seama perfect cât de mult s-ar schimba calitatea vieții în această țărișoară tristă.

Tot în acele zile zbuciumate de iunie am înțeles cât de mult țin la compatrioții mei. Îmi venea și îmi vine și acum să strig, să se audă pe întreaga Planetă albastră: blândul meu popor, dacă ai ști cât de mult te iubesc!

**Interviu realizat de
Veronica BOLDIȘOR**

UN ZÂMBET, O FLOARE, O RAZĂ DE SOARE...

Așa l-am cunoscut pe Ion Suruceanu, mereu senin, binevoitor și glumeț. Toate lucrurile le tratează cu multă ușurință și cu umor. Când iese pe scenă – radiază.

Ion Suruceanu s-a născut pe 9 septembrie 1949 în Suruceni, Ialoveni. După absolvirea școlii din sat și-a continuat studiile la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga” (1964-1967), unde a studiat pianul și fagotul. În acea perioadă a fost invitat ca solist în formația „Noroc”, condusă de Mihai Dolgan. Ulterior, timp de zece ani, a activat în diferite colective muzicale: 1970-1973 - interpret în ansamblul de muzică ușoară „Bucuria”, în 1974 - solist al formației „Contemporanul”. Prin anii '80, Ion Suruceanu era unul dintre cei mai ascultați interpreți ai republicii.

În 1990 i-a fost acordat titlul de Artist al Poporului. Tot în acel an fondează formația „Real”, al cărui conducător este până în 1993. La alegerile parlamentare din 1994 candidează pe lista Partidului Democrat Agrar și devine deputat în Parlamentul Republicii Moldova, deținând funcția de vicepreședinte în Comisia pentru învățământ, știință, cultură și mass-media. După o activitate vastă în domeniul muzicii, în 2004, Ion Suruceanu este decorat cu „Ordinul Republicii”.

V.Gh.M.: Cum a fost venirea lui Ion Suruceanu la studii la Colegiul de muzică „Ștefan Neaga”?

I.S.: Eu venisem la studii direct de pe toloaca Surucenilor unde băteam mingea toată ziua, tare îmi mai plăcea fotbalul. Spre deosebire de Petrică Teodorovici cu care locuiam într-o cameră de cămin și care venise pregătit muzical, cunoștea notele, eu eram profan din punct de vedere al teoriei muzicale. Știi bancul acela cu notele? Vine un compozitor la un dirijor de fanfară de artiști amatori cu o mapă cu note subțioară și-i spu-

ne: „V-am adus o melodie și notele la ea”. La care dirijorul spune: „Dar ai mei nu cunosc notele, ei cântă la auz”. „Bine, dar măta ești dirijorul, cunoști doar notele”. „Da”, - răspunde acela, „Le cunosc, ce-i drept nu chiar pe toate”. Ei uite, cam așa cunoșteam eu pe atunci notele, drept că Petrică le cunoștea pe toate. Eu când eram la școală la Suruceni cântam la baian, acompaniam corul școlii, dar tot la auz. Când am venit la Chișinău la școală se făceau dictante la solfegiu cu domnul Teodor Borș, un om foarte cumsecade și un pedagog

bun. Eu stăteam într-o bancă cu Petre Neamțu. Ni se cânta melodia la pian iar noi trebuia să scriem notele. Petrică Neamțu se întorcea cu totul de la mine ca nu cumva să copiez de la el. N-am copiat, cu greșeli, dar am scris cum am putut eu.

V.Gh.M.: Cum a ajuns Ion Suruceanu, elevul care studia fagotul să înceapă o carieră solistică în celebra formație de pe atunci „Noroc”?

I.S.: Fiind student cântam într-o formație cu Valentin Dânga, Valentin Goga și Alexandru Cazacu la baza turistică „Doina” din sectorul Râșcani. Câștigam un ban, fiindcă aveam o bursă foarte mică de 19 ruble și 20 de copeici. Cu 80 de copeici mai eram și impozitați. În această componență am evoluat pe 31 decembrie 1967 în Sala de concerte a școlii de muzică de pe atunci „Eugen Coca”. Un băiat pe nume Ilie care ne pune la dispoziție aparatul tehnic, pe atunci era un mare defecit să ai aparataje, era sunetist la Mihai Dolgan în „Noroc”. Mihai tocmai era în căutare de solist pentru formație și acest Ilie i-a vorbit despre mine. Într-o zi mă pomenesc cu Mihai Dolgan la „Ștefan Neaga”. Mi-a spus că a auzit de mine de la Ilie. S-a așezat la pian și mi-a propus să cânt ceva din repertoriul formației „Noroc”. Eu, bineînțeles, cunoșteam toate cântecele ansamblului, noi pe atunci eram înnebuniți după „Noroc”. După ce m-a ascultat mă întreabă: „Vrei să cânti în formația Noroc”? Eu și azi când îmi amintesc de acest moment mă trec fiorii. Amușisem. Nu puteam spune nici da, nici ba. Dolgan a văzut că sunt extrem de emoționat și mi-a spus: „Ionică, vino poimâine la ora 12.00 la Filarmonică. Am să te aștept la intrare”. S-a ridicat, parcă și acum îl văd, cu ochelari negri pe nas și a plecat. După ce a plecat, mult timp nu mi-am putut veni în fire. Măi, ce-o fi fost asta? El a fost sau nu el? E o glumă sau ce

o fi? Seara m-am întors la cămin, am mai trecut pe la magazin să mai cumpăr câte ceva de ale gurii. Mâncam întotdeauna cu Petrică Teodorovici, de multe ori îl cheamam și pe Ion, care era în același cămin. După ce am mâncat Petrică îmi spune: "Ia să-ți arăt ceva". El de acum începea să compună. După ce am ascultat melodia lui Petrică, îi zic: "Dar știi că azi a venit Dolgan la mine"? "Ei, da", - îmi răspunse el cu uimire, "Cum de nu l-am văzut și eu"? "Cred că erai la ore", i-am răspuns. "Și ce a vrut"? "Măi, mi-i și oarecum să-ți spun, dar mi-a făcut o invitație la Filarmonică pentru a fi ascultat pentru formația "Noroc". Petrică se uită așa la mine și îmi spune: "Și tu te mai gândești? Nu fi prost Ioane, du-te". "O fi o glumă, mă tot căinam eu". "Care glumă?", a început Petrică agitat. "Du-te numaidecât, vei sta și vei aștepta, dacă nu va veni, te vei întoarce înapoi. Doar nu plătești bani pentru asta". Încurajat de Petrică m-am pornit la Filarmonică. Când am ajuns acolo Dolgan deja mă aștepta. Am mers în biroul conducătorului muzical al Filarmonicii -

Teodor Marin. Au mai venit Timofei Gurtovoi, Veronica Garștea, Serghei Lunchevici, Vladimir Curbet- 4 artiști ai poporului din URSS. Mihai Dolgan i-a spus lui Alexandru Fedico, directorul Filarmonicii, că vrea să asculte un solist și Fedico i-a scos pe toți acești mari corifei de la repetiții, fiindcă erau membrii ai consiliului artistic. Îți dai seama aceste somități care nu aveau de a face cu muzica ușoară? Iar eu un copilandru de 18 ani. Dolgan s-a așezat la pian și mi-a șoptit: "Nu-ți șade bine când plângi", un cântec din repertoriul lui

Dan Spătaru. Apoi a trecut la ceva mai ritmic "Cine-a spus că vara-i vară", un cântec popular adaptat de Mihai Dolgan. M-a verificat de ritm. Făceam modulații ca să audă comisia ce știu să fac. Dar cei din comisie vorbeau între ei, ce-i drept încetisor, nouă nu ne încurcau. După ce s-a terminat toată această examinare cei din comisie nu au zis un cuvânt și doar Fedico, Dumnezeu să-l ierte, că era un om deosebit, l-a întrebat pe Dolgan: "Mișu îți place?" El așa îl numea pe Dolgan. Mihai răspunde - "Da". "Atunci ia-l". Noroc e puțin spus, mare noroc am avut. Toată viața i-am fost foarte recunoscător lui Mihai Dolgan pentru acest noroc al meu. Astfel cântam la fagot într-o orchestră simfonică.

V.Gh.M.: Așa dar, vă cunoșteți cu frații Teodorovici încă din timpul studenției?

I.S.: Atunci când frații Teodorovici au venit la studii Ion a fost repartizat în același cămin la etajul 4, fiind elev la Școala de muzică "Eugen Coca" pe atunci, azi „Ciprian Porumbescu”, iar eu cu Petrică la etajul 2, camera 32. O cameră foarte drăguță într-un colț de coridor. Era cam unica cameră în cămin cu pian. Stăteam în trei în această cameră, eu, Petrică și Costică Postu de la Nisporeni. Un băiat foarte cumsecade care studia contrabasul. Devenisem foarte și foarte respectați și întrebați, mai ales de fetele din cămin care veneau să-și facă temele la noi în cameră, la pian și teorie. Că de altfel trebuiau să facă un drum lung până la școala care se afla pe strada Cogălniceanu. Petrică pe atunci nu avea încă darul compusului. Prima piesă pe care a făcut-o el împreună cu fratele său Ion a fost un cântecel dedicat semaforului din Leova. În toată Leova, în acele timpuri era doar un singur semafor, îți dai seama, mare eveniment pentru oraș.

V.Gh.M.: Când ați fost angajat în formație "Noroc" l-ați ajutat și pe Petrică să se încadreze în lumea muzicală?

I.S.: Petre singur începuse să răzbată, a fost recunoscut și de Mihai

Dolgan cu care avea și o colaborare frumoasă. Unul din primele cântece al lui Petre interpretat de mine era pe versurile lui Simion Ghimpu, se întâmpla în 1969.

V.Gh.M.: Care a fost rolul sau contribuția lui Petre Teodorovici în cariera solistică de mai departe a lui Ion Suruceanu?

I.S.: Viața mereu ne oferea niște șanse. În 1984 când avea loc concursul moscovit televizat "S pesnei po jizni" ("Cu cântecul prin viață") eu am cântat "Astă seară" a lui Ian Raiburg în duet cu Xenia Gheorghia-di. Pe atunci redactor șef la Redacția muzică a Televiziunii Centrale era nora lui Constantin Cernenco, care a lucrat la noi la Comitetul Central. Ea văzusese filmul cu mine, fiindcă pe atunci consiliul artistic al oricărui cântec filmat pentru Televiziunea Centrală se petrecea la Moscova. Această doamnă avea o simpatie față de Moldova. Nu ne-am întâlnit niciodată, dar îmi transmiteau redactorii de acolo că era îndrăgostită de vocea și maniera mea interpretativă. Ei, uite, la sugestia ei la Televiziunea Centrală a apărut un film muzical cu 5 cântece interpretate de mine. Două dintre aceste cântece erau

semnate de Ian Raiburg, unul de Ilia Berșadschi și două ale lui Petre Teodorovici – "Grație" și "Trandafir". Iar la emisiunea de revelion la Televiziunea Centrală am cântat "De ce?" a lui Petre Teodorovici. După acesta prezentatorul Andrei Malahov de la Televiziunea Centrală a făcut un montaj-glumă cu cântecele mele și a lui Adriano Celentano. Anume după aceste lansări ale mele Petre Teodorovici a făcut cunoștință cu mulți redactori de la Televiziunea Centrală, cu muzicieni de la firma "Melodia" unde își propunea melodiiile. Astfel a ajuns "Melancolia" la Sofia Rotaru. Uite cam așa a fost, ne ajutam unul pe altul.

V.Gh.M.: Cum era Petre Teodorovici atunci, era ușor să comunici cu el?

I.S.: Petrică și Ion erau două caractere absolute diferite. Petrică era mai simplu, mai de companie, era blajin, prietenos, mereu senin. Sunt artiști care au pretenții mai mari decât posibilitățile. Ei uite, Petrică nu era așa, nu se bătea cu pumnii în piept. Numai în cazuri unice putea s-o facă. La Televiziunea Centrală de la Moscova, după cum am spus, ne făcusem mulți prieteni. După ce se

lansase "Melancolia" lui Petre Teodorovici el devenise foarte cunoscut. De câte ori venea Petre la redactorii de acolo cu câte un cântec nou, le zicea că le-a adus o bombă. De exemplu cântecele "Grație" și "De ce?". Redactorilor de acolo le plăcea mult de Petrică și din drag de el l-au numit "Bombovoz". Lui Petrică îi plăcea să se numească "Bombovoz". El era o fire foarte deschisă, putea găsi limbă comună cu toată lumea, nu era supărăcios. Chiar dacă și se supăra mai mult de 5 minute nu ținea supărarea. Era un băiat foarte de treabă. Noi eram foarte buni prieteni. Mai târziu i-am botezat-o și pe Laurenția. A crescut o fată foarte frumoasă, s-a căsătorit cu un băiat cu numele de familie Suruceanu. Din păcate s-a întâmplat tragedia și s-a stins atât de tânăr, la doar 38 de ani. Petrică mă prețuia foarte mult ca cântăreț. Împreună cu soția sa Zoia țineau foarte mult la mine. Petrică îmi încredința cele mai frumoase cântece. Când mi-a adus piesa "De ce?" îmi era oarecum față de Mihai Dolgan și Lidia Botezatu care o lansaseră deja. Dar Petrică m-a convins să cant această piesă care făcea parte dintr-un set de melodii pe care le scrisese pentru

un spectacol de la Bălți și a mers cu mine în studio și mi-a spus s-o cânt așa cum vorbesc. Adică cu o octavă jumătate mai jos. Eu pe atunci cântam ca Dan Spătaru. Sincer mă cam temeam că odată cu această schimbare să nu-mi pierd publicul. Dar nici nu bănuiam, că din contra, îl voi câștiga. Pe atunci vorbeam în bariton, dar cântam în tenor. Pe timpuri nu erau atâtea studiouri. Venea de la Moscova un car “Tonwaghen” în care era instalată aparatura și iată acolo și înregistram. Acest car era instalat la clubul “Steaua Roșie”. Iată atunci Petrică a insistat să mergem să înregistrăm cântecele “Grație”, “De ce?”, “Cântecul holteiului”. Pe ultimul, mai târziu, i l-am dat lui Mihai Volontir. Petrică, apoi, a luat aceste înregistrări și le-a dus la Radio lui Igor Bolboceanu și Grigore Dolință care realizau pe atunci emisiunea “Fonocaleidoscop muzical”. După ce am înregistrat piesele Petrică mi-a promis că nu spune nimănui că eu sunt acela care cânt, că în spectacol nu se anunța numelui interpretului.

V.Gh.M.: De ce vă temeai? Nu v-a plăcut cum ați cântat?

I.S.: Ba da, dar aveam temeri că melomanii nu-mi vor accepta această voce răgușită, să nu se creadă că mi-am băut vocea. Eu tot timpul am avut această răgușeală în voce. În glumă, le spun prietenilor că am răgușit încă din 9 septembrie 1949 când m-a născut mama. Tare mă temeam să nu pierd publicul. Așadar, după ce o noapte întreagă am înregistrat, Petre Teodorovici a înhățat aceste fonograme și a mers la Redacția muzică Radio. La ora 8 dimineața deja era acolo, dar băieții veneau la lucrul de la ora 9. Petrică i-a așteptat pe coridor și de cum i-a văzut i-a anunțat că le-a adus ceva extraordinar. A și pus rămasăg că nu vor recunoaște cine cântă și într-adevăr băieții au pierdut rămasăgagul. Când Petrică le-a spus că cel care cântă e Ion Suruceanu, lui Bolboceanu și lui Dolință nu le venise să creadă.

V.Gh.M.: Țin minte și eu aceste momente. La radio aceste înregistrări au făcut mare furori.

I.S.: Ei, cum puteam eu să-i re-

proșez lui Petrică acest gest, dincontra i-am mulțumit. Petrică a jucat un rol esențial în a doua naștere a cântărețului Ion Suruceanu.

V.Gh.M.: Amândoi erați firi deschise, sociabile, vesele și sincere. Nici nu se putea să nu găsiți limbă comună. Iar firea asta a Dvs. cred că o moșteniți de acasă, de la Suruceni. Îmi povestea soțul meu Simion, că a fost la Dumneavoastră acasă și era încântat de acea stare de voie bună și de glume în familie.

I.S.: Da, desigur. Am avut o familie extraordinară care iubea voia bună și muzica, chiar dacă nu erau muzicanți. De altfel și Simion Ghimpu era la fel. De aceea poate că am și fost buni prieteni toți trei - eu, Petrică și Simion.

V.Gh.M.: Vorbiți-mi de familia de la Suruceni, vă rog.

I.S.: Din păcate nu mai am pe nimeni. Noi am fost 3 frați, doi dintre ei au plecat unul după altul la trei ani. Părinții mei plănuise să aibă trei copii. După doi băieți mama a născut o fată- Lenuța, care a murit de mică. Numai de aceea că această surioară a mea a decedat am apărut eu pe lume. De fiecare dată când am ocazia o pomenesc și îi mulțumesc Lenuței că mi-a oferit șansa să văd lumina zilei. Fratele meu mai mare Costică, împreună cu soția, ne-au fost și nași de cununie. El a decedat la vârsta de 71 de ani, iar peste 3 luni și jumătate i-a decedat și soția. Trofim, fratele mijlociu, a decedat la

73 de ani. A rămas cumnata Maria, soția lui, care e verișoară dreaptă cu soția mea Nadia. Soacra mea și cu tatăl Mariei sunt frați. Acum 15 ani am luat-o la noi acasă pe mama Nadiei, avea atunci vreo 80 de ani. Se căina că se simte rău și într-o zi i-a spus Nadiei să mă cheme ca să se ierte cu mine. Când am intrat în camera unde stătea m-am așezat lângă ea și atunci îmi spune: “Cred că am ajuns la sfârșit de viață, te rog de mă iartă”. Eu m-am uitat la ea și i-am zis: “Mamă, măta crezi că ai să mori? Măta ai să mori atunci când am să spun eu”. M-am sculat și am ieșit din cameră. Deunăzi mă lăudam cuiva, că deși am ajuns la 70 de ani, mai sunt copil că mai am cui zice mamă chiar dacă e mama soacră. Deci trăiește și astăzi. I-am spus că va trăi cât voi zice eu? Așa că eu tac și ea trăiește. Are deja 95 de ani. E adevărat că sărmana nu e bucuroasă și spune că trebuie să trăiești atât cât se trăiește, că apoi e un chin. Dar numai bunul Dumnezeu hotărăște, nu noi decidem.

V.Gh.M.: Toată lumea știe că Ion Suruceanu s-a căsătorit cu fata din același sat, din aceeași școală, din aceeași clasă și mai avea și același nume de familie- Suruceanu. Câți ani de căsnicie faceți?

I.S.: Păi, dacă ne-am căsătorit în 1971, avem deja 48 de ani de căsnicie.

V.Gh.M.: Mulți înainte.

I.S.: Mulțumesc. Nici nu-mi vine

a crede că soția mă rabdă de 48 de ani.

V.Gh.M.: Când v-ați căsătorit, Ion Suruceanu era deja un artist cu nume?

I.S.: Știi cum se spune despre unii artiști, că pe ei nici toate rudele nu-i cunosc. Ei, uite, că rudele mele știau că eu sunt artist. Eu am devenit foarte repede cunoscut datorită "Norocului" care se bucura de un succes enorm. Trei ani de zile am avut o activitate artistică deosebită. Pe data de 9 septembrie 1970 am sărbătorit cu colegii din formație ziua mea, iar a doua zi pe 10 septembrie Fedico ne-a anunțat cu lacrimi în ochi că "Norocul" a fost desființat. Așa a fost să fie.

V.Gh.M.: Soția Nadia ce facultate a făcut?

I.S.: A făcut Politehnica, facultatea "Planificare industrială".

V.Gh.M.: O fată cu studii cu totul din alt domeniu. Cum se împacă cu cântecul lui Ion Suruceanu?

I.S.: Familia lor e foarte muzicală. Eu când începusem să cânt la baian la școală, apoi baianistul numărul unu în sat se considera fratele ei, regretatul Petrea. Și Nadia are capacități muzicale. Să vezi ce frumos

intonează și prinde repede melodiile. Ea în genere e un om talentat, dezvoltată multilateral. E foarte pricepută și în muzică și în medicină. Are o ținare de minte ca și mama ei. Anul trecut, soacră-mea, la cei 94 de ani ai ei ne-a cântat niște cântece din timpul regelui Mihai.

V.Gh.M.: 51 de ani de carieră, 48 de ani de căsnicie. Sunteți omul care știți să vă respectați statutul de artist și de familist.

I.S.: Așa e. Dar atât de trist mi-a fost anul trecut când am împlinit 50 de ani de activitate scenică. Nici nu mi-am închipuit că nu mă va telefona măcar cineva de la Ministerul Culturii să mă felicite cu această ocazie. Mulți își doresc să aibă măcar 50 de ani de viață, dar eu uite am făcut 50 de ani de scenă și nimeni nu și-a amintit de mine. Atât îmi doream - un apel. Nu vroiam mențiuni sau diplomă cum am primit în 1970 la 100 de ani din ziua nașterii lui Lenin. Eu și Sulac eram la Filarmonică și serveam câte un pahar de vin cu această ocazie și el se tot se uita la această diplomă așa în zare și zicea: "Măi, nu o fi falsă oare"? Eu mi-am dorit foarte mult să ajung la 50 de ani de creație. Crezi că marele rapsod Nicolae

Sulac nu și-ar fi dorit același lucru? Dar din păcate nu a ajuns. La 50 de ani de activitate artistică nu fiecare ajunge și încă să fie și în formă. Asta e... Îmi amintesc de concertul jubiliar al lui Nicolae Sulac de la Palatul Național. Eu cu Nadia eram în sală ca și invitați. Nu a fost nimeni din autorități la concert. După vreo lună de la acest eveniment Nicolae m-a invitat pe mine și pe fratele meu Trofim la el acasă la un pahar de vin. Doinița era micuță. A fost ridicată pe un scaun și ne-a spus și o poezie. Sulac numai ce își făcuse reparație în apartament. Pe marginea tapetului de jur împrejur era încheiată bandă magnetică. Era așa atunci în vogă. Trofim îl întrebă: "Nicolae, dar ce e cu pelicula magnetică acolo"? Sulac, știi doar că nu căuta cuvintele în buzunar. S-a uitat așa prin jur și a zis: "Iaca vezi de aici și până la celălalt capăt de tapet e înregistrată cuvântarea ministrului culturii de la concertul meu jubiliar". Numai Sulac putea face astfel de glume.

V.Gh.M.: Oare ce am putea să-i dăm lui Suruceanu să lipească pe pereți ca să-i treacă durerea? Marii artiști, care sunt cu adevărat ai poporului așa precum a fost Sulac, cum este Suruceanu, nici nu știu dacă au nevoie de mențiunile celor suspuși. Ei sunt ai poporului și asta contează. Hai să trecem de la cele triste la lucruri mai frumoase.

I.S.: Nu, că tristețea mi-a trecut, dar m-a durut.

V.Gh.M.: Aveți un singur băiat și 2 nepoți. Știu că sunteți foarte mândri de ei. Și mi-ați spus că aveți și o frumoasă tradiție în familie.

I.S.: În fiecare joie din săptămână Cristi și Ionela vin la bunici. Bunica le pregătește cele mai delicioase mâncăruri. Vinerea îi duc înapoi acasă. Să tune, să ningă afară, dar joia rămâne a fi zi de vizită la bunici și e cea mai luminoasă zi. Nu vin numai în cazul când sunt plecat. Ei adoră să vină la noi.

V.Gh.M.: Câți ani au nepoții?

I.S.: Cristi are 16, iar Ionela 12. Eu mă topesc atunci când sună telefonul și aud: "Bunele, salut". Nadia îi iubește enorm. Și ceilalți bunei la fel.

V.Gh.M.: Dacă și realizează omul cu adevărat ceva în viața asta, este continuitatea lui - copiii și nepoții.

I.S.: Da, e adevărat.

V.Gh.M.: Și bunelul e mereu în formă și în forță, de câte ori telefonez e ba în Ucraina, ba peste Prut, ba în Rusia.

I.S.: Eu îi mulțumesc bunului Dumnezeu că mă ține și mai sunt solicitat. De 15-16 ani toate concertele de revelion le cant în România. Sincer să-ți spun nu m-am gândit niciodată că voi fi atât de solicitat în România, fiindcă sunt atâtea cântăreți buni acolo. Și "Mărțișorul" de anul trecut și din anul acesta la fel le-am cântat în România. Toate concertele se petrec în teatre unde vine lume foarte bună, la papion și la costum. Sălile nu sunt foarte mari - până la 500 de locuri, dar biletele întotdeauna sunt vândute. Chiar dacă totul evoluează și cerințele sunt altele, totuși mai am publicul meu. Ce ține de cântăreții din România care sunt foarte mulți și buni, vina cred eu că le aparține în faptul că prea s-au modernizat, americanizat. Eu mai cânt muzica pe care o cânta Dan Spătaru de Temistocle Popa. Mă bucur că am ascultătorul meu atât la noi cât și peste Prut. Ei îmi spun că muzica adevărată românească eu o cânt așa cum o cântă Mirabela Dăuer, Angela Similea, Gabriel Dorobanțu, așa cum o cânta Dan Spătaru. Acești mai tineri sau occidentalizat prea tare. Sunt, de altfel, chemat și la petreceri private și la concerte.

V.Gh.M.: Despre Ion Suruceanu se vorbește în mediul artistic ca despre un om foarte cumsecade, care nu e fișos, nu e cu nasul pe sus și recunoaște când alți colegi de ai lui sunt buni. Foarte des v-ați exprimat aprecierea și pentru Ștefan Petrache ca fiind un artist bun.

I.S.: Pe timpuri când lucram la Filarmonică eu într-o formație, Ștefan Petrache în alta, Alexandru Lozanciuc și Olga Ciolacu în orchestra de estradă a Radioteleviziunii, Anastasia Lazariuc în altă parte, se găseau dintre cei care să ne învrăjbească, să ne ciocnească. Și astăzi sunt din așa-tea. În sumedenia de interviuri pe

care le-am susținut atât la noi cât și în fosta URSS eu nu spuneam că sunt cântăreț ci interpret. Și așa voi rămâne până voi pleca. În ceea ce-l privește pe Ștefan Petrache mulți îi băgau bețe în roate. Noi cu Ștefan am fost mereu prieteni deși foarte diferiți ca firi, ca artiști. Nu ne poți compara. Precum în România a fost Dan Spătaru și Aurelian Andriescu așa și eu cu Ștefan. Ștefan a cântat mereu în emoție, în nerv. Ștefan cântând lucra. Eu cântând mă distram. Câștigam prin maniera interpretativă. Ștefan - prin forța vocii, adică vocal. La o zi de naștere a lui Ștefan au venit mai mulți jurnaliști. Eram acolo și l-au întrebat de una de alta, apoi și pe mine, iar eu le-am zis că noi doi suntem cei mai dulci interpreți, fiindcă amândoi avem diabet.

V.Gh.M.: Veți fi dulci cu adevărat, dar sunteți două figuri foarte importante în muzica ușoară autohtonă. Dea Domnul să vină și alții din urmă, că avem mulți și buni și acum. E foarte important să știi să-ți păstrezi identitatea și eu-l tău. Dumneavoastră a-ți reușit. Vă mulțumesc că a-ți găsit timp să veniți să ne vorbiți despre viața și cariera Dvs. artistică.

E foarte important că un artist de talia lui Ion Suruceanu a reușit să-și păstreze și familia deși se mai zvonesc și alte lucruri, sau se inventează.

I.S.: Doar știi că sunt artiști care special lansează zvonuri diverse ca să se mai vorbească în așa fel despre ei.

V.Gh.M.: Mai ales acum fac PR din bârfe.

I.S.: Chiar și acestor bârfe trebuie să știi să le ții piept și să ieși cu demnitate din orice situație.

V.Gh.M.: Îmi exprim respectul meu pentru Ion Suruceanu și familia lui, pentru Ion Suruceanu - artistul care și-a știut locul, nu a trecut drumul nimănui și-a continuat calea frumos și sincer. Mulți, mulți ani înainte. Vă iubim, vă apreciem și vă respectăm.

I.S.: Mulțumec mult, Veta, pentru interviu. Melomanilor mei le doresc la mulți ani, voie bună și înțelegeri. Mă voi strădui și în continuare să vă bucur cu noi melodii.

Veta GHIMPU MUNTEANU
Maestru în artă

TALENTUL VINE ODATĂ CU MUNCA

Unii părți, probabil, conștientizează, chiar de la început, că al lor copil nu-și va face carieră muzicală. Dar, totuși, investesc în cunoștințele lui. Pentru, că muzica, cultura muzicală îl înobilează pe oricine, îl face mai sensibil, mai admirabil, mai agreabil, mai sociabil, mai înțelegent și mai ordonat.

La școala de muzică pentru copii din or. Drochia studiază pianul circa 100 de copii. E un număr impunător. Sunt sigură, ca dintre acești elevi se va alege o bună parte prin dragoste de muzică și pian, prin asiduitate și tenacitate, prin perseverență suplimentate de vocație, de har dumnezeesc, se vor bucura de succese și aprecieri, își vor face nu doar aprecieri, își vor face nu doar carieră muzicală ci și un nume demn de cinstire. Așa cum se bucură de rodul muncii lor în instituțiile muzicale, de respect și recunoștință unele foste eleve și profesoare de ale noastre, care ne duc faima în țară și departe de hotarele ei. Iată doar câteva nume: Marina Mihailenco (România), Mihaela Bucătaru (România), Riorita Paterău (Franța), Claudia Hinchis (Israel).

În clasa mea studiază pianul 18 elevi. Dintre ei se profilează cu scripă de talent Cibotari X., Godorogea E., Nagaevschi C., Țurcanu M., Cucer T. (în imagine). Tudor este absolventul liceului teoretic "M. Eminescu" din or. Drochia cu profil umanist. Totodată a absolvit în acest an și școala de muzică la pian din aceeași localitate. El este un fenomen. Are interese și preocupări multilaterale: istorie, geografie, limbi străine și desigur – pianul. A studiat acest instrument cu mult drag și pasiune, chiar de la început demonstrând aptitudini deosebite, fapt ce la postat în avangardă, acum fiind mândria școlii cât și a întregului oraș. Talentat și multilateral dezvoltat, acest elev harnic știe a-i asculta cu atenție pe cei de

alături. Fiind elev activ, Tudor a avut fericita ocazie să evolueze ca solist, mai întâi, în scenele orașului natal, apoi și în cele de la Bălți, Soroca și Edineț. Succesele obținute de către Tudor pe parcursul anilor de studiu 2014-2019 sunt grăitoare. El s-a bucurat de Premiul Mare la Concursul Zonal de Interpretare Instrumentală "Mărgaritar Sonor" ed. I. A obținut Premiul I la Concursul Tinerilor Interpreți "G. Enescu" ed. A III (ambele în or. Bălți); Concursul Național de Interpretare Artistică "Cristale Sonore" (or. Ialoveni); Concursul de Interpretare Artistică "Speranțele muzicii Naționale" și "Delfiada" 2018 (or. Drochia), Concursul Național de Interpretare Instrumentală "Micul Virtuoz" (or. Călărași). Obține Premiul II în cadrul Concursului Național de Interpretare Muzicală "Orpheus-2019", concurând în categoria sa cu studenți de la Universități și Centre de Excelență (or. Bălți). Premiul III i-a revenit în cadrul Concursului Național "Tinere Talente" (or. Chișinău), iar Diplomă de Excelență obține pentru realizări deosebite în dezvoltarea artistică – la Concursul "I. Paderewski", organizat de Ambasada Poloniei la Chișinău. O Diplomă de onoare i-a fost înmănată în cadrul Galei Laureatilor "Tinere Talente" ed. a.2017. A obținut mențiuni la Concursul Pianistilor "I. Paderewski" ed. a V, Concursul Național al Tinerilor interpreți "Z. Tcaci" ed. a VII-a, Concursul Național "Tinere Talente" ed. a. 2019 (toate în mun. Chișinău). În toamna anului 2018, în incinta Filarmonicii pentru copii din or. Bălți s-a desfășurat un concert de anvergură, susținut de către cei mai buni interăreți, la care a participat și Tudor, unicul reprezentant al tinerilor pianiști din nordul țării. Concertul a fost organizat în cadrul unui simpozion științific internațional cu genericul. Integrarea dome-

niilor de educație artistică: Repere teoretico-metodologice, provocări și perspective, simpozion la care au fost invitați oamenii din domeniul artistic din diferite țări: România, Rusia, Franța, Italia, Israel și Țările Baltice.

Evenimentul cel mai important din activitatea lui Tudor a fost desigur recitalul pianistic în primăvara a. 2019, în incinta Filarmonicii pentru copii pe lângă Universitatea de Stat "A. Russo" din mun. Bălți, la invitația fostei mele profesoare d-na Margareta Tetelea, Doctor conf. universitar, Maiestru în Arte. Acest concert a fost consacrat aniversării de 200 ani de la nașterea marelui ostaș al prospășirii, Alecu Russo și adus ca un omagiu acestei personalități notore. Am trăit emoții de o intensitate maximă, unul din motive fiind desigur evoluarea discipolului meu în recital cu 12 lucrări muzicale, diverse ca stil și gen, începând cu muzica epocii baroco și finisind cu lucrări al sec XX. Un alt motiv ce a prilejuit emoții puternice a fost prezentarea acestui recital în prezența fostei mele profesoare d-na M. Tetelea, cea care a crezut în noi și ne-a susținut pe parcursul acestui eveniment. Mă bucur, că a fost un succes marcant, fapt ce îmi conferă și mie, ca profesor o participă a acestui succes și un motiv de a fi mândră de discipolul meu. Spectatorii prezenți au fost un public select din domeniul muzicii: masteranzi și studenți ai Universității de Stat "A. Russo", profesori și elevi de la instituțiile de învățământ artistic din mun. Bălți, care au rămas plăcut impresionați de talentul tînărului pianist. Interpretînd cu multă pasiune cele 12 piese din creația compozitorilor autohtoni A. Stîrcea, V. Zagorschi, Șt. Neaga, compozitorii clasici F. Chopin, I.S. Bach, compozitorii ruși S. Răhmaninov și A. Scriabin ș.a. a făcut să vibreze cele mai sensibile strune ale

UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI
FILARMONICA PENTRU COPII

OMAGIU
LUI ALECU RUSSO

Vineri, 15 martie 2019, ora 15:00
Sala de concerte a bl. II

RECITAL DE PIAN

susținut de **CUCER Tudor** – cl. V
prof. Bîrta Cătălina
Școala de muzică din or. Drochia

În program: I. S. Bach,
Fr. Chopin, S. Rahmaninov,
A. Scriabin, etc...

Prezintă:
Margarita Tetelea
Maestru în Arte

Intrare liberă

sufletului publicului spectator. Poate că lumea muzicii clasice nu pare atât de complicată la prima vedere, în fond, muzica clasică este o oază de liniște pentru cei, care intră în acest univers, ca ascultatori. Însă pentru cei, care sunt de partea cealaltă, în scenă, situația este una specială: o

lume concurențială foarte puternică, un nivel foarte înalt tehnic, un ritm de viață pentru care trebuie să ai nervi de fier, și de la sine înțeles, talent peste medie și multă muncă.

Este doar o parte din ceea ce-l definește pe Tudor Cucer, tânărul discipol al școlii de muzică pentru

copii din or. Drochia, pentru care pasiunea față de muzică, constituie metaforic o rampă de lansare în viața mare a muzicii. Îndemn și de ceilalți elevi să se pătrundă de spiritul competitiv și să iasă cu încredere în față, căci talentul vine odată cu munca.

Aici se potolește setea de frumos

Citadela Bibliotecii Publice Raionale M. Eminescu se află într-un loc pitoresc al orașului Fălești. Imobilul cu două nivele, cufundat în verdeața pomilor asigură permanent vizitatorii bibliotecii cu aer proaspăt bogat în oxigen. Gardul înalt, construit din metal forjat trezește curiozitatea trecătorului de a afla taina pe care o ascunde perimetrul curții instituției respective. Poarta solemnă leger se lasă deschisă, îndemnând vizitatorul să pășească pe amprentele picioarelor goale de culoare albă pe

fonul albastru al universului plin de taine. Aspectul holului bibliotecii îndeamnă să te apropii de garderobă pentru ați scoate hainele și a lăsa unele obiecte ce te-ar incomoda să pătrunzi în universul spiritual al omenirii conservat în mii de volume de cărți, reviste, ziare, etc. Ușa de la intrarea în sala de abonament te îndeamnă să citești versurile poetului Vasile Romanciuc: Aici vine sufletul să se bucure, gândul să muncească, vederea să împrumute lumină.... Bibliotecarele amabile cu zâmbetul pe

buze și voce caldă își întâlnesc cititorii cu binețe, ascultând cu atenție doleanțele vizitatorilor și potențialilor cititori ai bibliotecii.

Sunt cititor al acestei biblioteci încă din anii studenției, anii șazei ai secolului trecut. Rog cititorul prezentului articol să nu mă învinuiască de lipsa de modestie, căci Vă asigur cu toată certitudinea: cunosc în amănunte activitatea multidimensională a colectivului de bibliotecari. Sincer să fiu la început credeam că bibliotecarul are doar funcția de a

duce evidența împrumutului cărților de către cititor pentru a le lectura și a le restitui la timp pentru a fi parcurse din scoarță în scoarță și de alți curioși.

Prezența mea ca cititor pe parcursul multor ani de colaborare cu biblioteca m-a convins că această instituție de cultură e depozitul sfânt al spiritualității neamului nostru, iar bibliotecarele sunt Zeițele-Minerve ale ocrotirii, valorificării și promovării valorilor sacre ale universului.

E greu să depeni în memorie multiplele întâlniri cu poezii, scriitorii, oamenii de cultură organizate de către colaboratorii bibliotecii. Toate întâlnirile se desfășoară ca duminici ale sufletului, impresiile după astfel de activități dau participanților emoții pozitive pe lungi durate de timp. Aici poezii originari din raionul nostru își prezintă cărțile noi apărute de sub tipar. De mai multe ori am asistat la lansări de cărți, cum ar fi: Nicolae Rusu: Șobolaniada, Treacă alții puntea, Pușlamielul, Acasă; Gheorghe Calamanciuc: Celebritatea ghinionistului, Poeme de citit bătrânețe; Haralampie Dilion: Apa trece, gălcele rămân, Ventuze pe suc de Meduze, Reportaj din pădurea domnească; Parascovia Chiriac: Cireși în floare, etc. Recent am participat la o activitate comemorativă prilejuită de aniversarea a 80 de ani din ziua nașterii graficianului Gheorghe Vrabie, băștinașului nostru, originar din s. Călinești, care a elaborat printre multe altele Stema țării noastre prezentă ca simbol al statului, dar și a valutei naționale, la care au participat fiica, sora și fratele pictorului.

Grație activității directoarei Elena Negoită, care prin munca sa asiduă a câștigat pe parcursul ultimilor ani diverse proiecte, de asemenea și cu suportul întregii echipe, cu susținerea Secției Cultură și Turism, în rezultatul cărora instituția a fost dotată cu mobilier nou, calculatoare performante etc. Potrivit acestora, biblioteca nu se poate plânge că duce lipsă de cititori. Sala amenajată cu calculatoare zilnic e asaltată de băieți și fete curioși în perceperea tainelor universului prin intermediul

calculatorului. Vizavi de sala de calculatoare șahiștii își aruncă în lupte crâncene toate forțele pentru a da șah și mat regelui adversar. La fel și cei pasionați de Robotică, pot veni să-și dezvolte capacitățile intelectuale prin programare și construcția roboților.

Sub conducerea dnei Marina Cosovan activează Clubul Seniorilor Vârsta de argint, oameni cu părul argintiu și cu minți de aur. La ședințele Clubului se pun în discuție diverse probleme sociale: Femeia – soție, mamă, gospodină și activist social; Tradițiile, obiceiurile, folclorul – ADN-ul neamului nostru; Alimentația sănătoasă – garantul vieții; Familia – simbol și valoare supremă și multe, multe alte activități în care participanții devin poezii, interpreți, meșteri populari.

Cuvinte de aleasă considerație merită și celelalte bibliotecare, cu care am avut poate mai puține tangențe, dar le cunosc bine și știu cu certitudine că sunt adevărate profesioniiste, activând de ani buni în bibliotecă, deseori am participat și la activități organizate de dnele Margareta Gligor, Ina Dodon, Galina Țigîrlaș, Lilia Răzlovanu, iar la sala de calculatoare mă deservesc cu multă pricepere cadre tinere, recent angajate – Ghenadie Vrabie și Natalia Chirmici. Mult respect și pentru Silvia Șerstchi și Lilia Rotari de la serviciu fonduri, care se preocupă de organizarea și dezvoltarea colecțiilor – un sector deosebit de important din activitatea bibliotecii.

Am menționat la început că colectivul bibliotecii a reușit să canalizeze lucrul bibliotecii multidimensional ca cititor, ca valorificator al creației poetice, plastice și muzicale. Pentru menținerea acestui ritm de lucru în bibliotecă se organizează, pe lângă serviciile tradiționale și servicii moderne. Aș menționa în acest context instruirea tuturor doritorilor de diferite vârste în însușirea tehnologiilor informaționale, a calculatorului. Am beneficiat și eu de 2 ori de astfel de cursuri și am rămas foarte mulțumit, deoarece am învățat multe lucruri, pe care nu speram că le voi mai însuși vreodată, în virtutea vârstei pe care o am. Acum pot comunica liber prin Skype cu copiii mei de peste hotare, am și un cont în Facebook, pot singur elabora un document în Word, unde nu știu îmi vin în ajutor bibliotecarii. Pentru aceasta eu personal și tuturor absolvenților acestor cursuri Vă mulțumesc din suflet. Vă doresc multă, multă sănătate, fericire, succese în viața personală și profesională! Sunteți BRAVISSIMO!

Colectivul bibliotecarilor pe parcursul activității fructuoase s-a depășit pe sine însăși. Părea că lectura cărții își pierde valoarea, dar Biblioteca a reușit în era computerizării să se posteze în avangarda de iluminare a maselor publice.

În numele tuturor cititorilor vă mulțumesc

Alexandru ȘUȘU,
cititor cu stagiul de pensionar,
ex-profesor

MARIA CUDLENCO, DIRECTOR BIBLIOTECA PUBLICĂ CRIHANA VECHÉ

Bibliovacanța – serviciu necesar comunității

„Vacanța fără bibliotecă nu are gust”, au constatat 51 de copii din Crihana Veche, raionul Cahul. Programul Taberei de Lectură și Agrement „Bibliovacanța 2019” s-a desfășurat pe parcursul lunii iunie, având ca scop dezvoltarea culturală și creativă a copiilor și organizarea eficientă a timpului liber în perioada estivală. Ca obiective ne-am propus următoarele: lărgirea orizontului de cunoaștere prin valorificarea colecției bibliotecii și promovarea lecturii în perioada vacanței de vară, dezvoltarea abilităților de comunicare, cultivarea bunelor maniere, educarea sentimentului de prietenie, încredere în sine și formarea gustului estetic. Calendarul evenimentelor a inclus o serie de activități de grup, începând cu jocuri interactive de cunoaștere, activități cognitive precum Căsuța cu povești, Școala bunelor maniere, Ateliere creative de desen, Teatru de păpuși, proiecții de

filme educative pentru copii, concursuri interactive pe diverse teme, jocuri de inteligență pe calculatoare și tablete, dar și activități dinamice, exerciții de energizare, jocuri distractive în aer liber etc. Printre acțiunile din program mai amintim: Vizita la muzeu și Ora de sănătate, acestea fiind organizate în colaborare cu instituțiile partenere, Muzeul de Arheologie, Istorie și Etnografie Crihana Veche și Centrul Prietenos Tinerilor Cahul.

Copiii au venit cu drag la Bibliotecă, deoarece aici au găsit un spațiu de joacă și lectură prietenos, o atmosferă confortabilă și activități pe plac.

Cristina: „La Bibliovacanța a fost extraordinar. Am învățat multe”.

Alex: „Am aflat cum să ne comportăm în caz de calamitate”.

Lavinia: „Mi-a plăcut mult concursurile de inteligență. Mi-am îmbogățit cunoștințele despre păsările incluse în Cartea Roșie”.

Nicoleta: „Acasă mă plictisesc. La Bibliotecă mi-am făcut prieteni noi”.

Ana: „Mă bucur că am cunoscut aplicația CAHOOT, un joc de cunoaștere super”.

Augustin: „A fost distractiv că m-am jucat în diferite jocuri noi pentru mine”.

Părinții: „Lucrez zi de zi. Am fost liniștită pentru copilul meu, știind că se află în siguranță la Bibliotecă”.

„Sunt recunoscătoare că toți cei 3 copii ai mei au petrecut timpul util și plăcut la Bibliovacanța”.

Aflat la a XI-a ediție de desfășurare, Programul Taberei de Lectură și Agrement „Bibliovacanța”, este tot mai solicitat de comunitate.

Mulțumim părinților, partenerilor, voluntarilor bibliotecii și tuturor celor care au contribuit, pentru că împreună am reușit să menținem buna dispoziție a copiilor și să-i facem fericiți și în vara acestui an.

A LĂSA UN SEMN, A TE RISIPI CU DĂRUIRE PENTRU ALȚII

Anume de acest gând profund semnificativ, valoros și semeț se conduc dascălii din gimnaziul „Valeriu Hanganu” din satul Cociulia, raionul Cantemir, unde activitatea instructiv-educativă s-a perindat(și continuă să curgă prin ani!) sub semnul calității intelectuale și morale, pure și înălțătoare. Îndemnați și ghidați de profesori competenți, cu demnitate și verticalitate, elevii „văslesc” prin lumea fascinantă a științelor, a prezentului și trecutului, fiind preocupați de misterul vieții înaintașilor, ale universului, trăiesc frumusețea artelor, a naturii, a literaturii, crează ei înșiși din necesitatea imperioasă de împlinire spirituală. De rând cu rezultatele meritorii obținute la concursuri, sesiuni de creație, olimpiade școlare, succesele de care se bucură la diverse festivaluri cultural-artistice(inclusiv-în țară, dar și peste hotare) îi situează între primele instituții educaționale din raion. Preocuparea deosebită a dascălilor

cociulieni pentru modernizarea continuă a demersului didactic și a celui educativ deopotrivă se materializează în dotarea adecvată a cabinetelor și laboratoarelor de informatică, fizică, chimie, biologie, educație tehnologică, limbă și literatură, în îmbogățirea și diversificarea activității educaționale, extracurriculare, în crearea unei ambianțe favorabile studiului, pregătirii pentru viața a absolvenților instituției. Menționăm cu satisfacție faptul că efervescența intelectuală caracteristică întregului colectiv dirijat cu tact pedagogic fin, cu pricepere, îngăduință și înțelepciune de către Maria Avram, învățători și profesori deosebiți, de marcă ai gimnaziului „Valeriu Hanganu”, cu grade didactice obținute cu note maxime se materializează și în diverse acțiuni extracurriculare, cea mai recentă fiind excursia organizată de către profesoara Natalia Cărlan, însoțită de profesoara de limbă și literatură română, Maria Grecu, și

marea animatoare a activităților de suflet, cociulianca Elena Dănăilă, cu elevii din clasa a V-a a gimnaziului(dirigintă-N.Cărlan), la Muzelele de Istorie și Etnografie din satele Tigheci și Borogani, raionul Leova.

La Muzeul Istoric și Etnografic Borogani (director – Ecaterina Odaș, profesoară de istorie), copiii au admirat, emoționați, obiectele de uz casnic, uneltele de muncă, pozele și documentele care i-au readus, imaginar, cu zeci și sute de ani în trecut, acolo, de unde ni se trag rădăcinile. Ei au ascultat relatările celor maturi, despre viața, preocupările sătenilor, urmărind, cu atenție, filă cu filă, pagini din istoria satului Borogani, altor localități din sudul țării, manifestând un interes deosebit față de vatra străbună, de înaintașii ce le-au lăsat, pentru posteritate, acest pământ, pe care au datoriat sfântă de a-l transmite generațiilor ce vin, la fel de rodnic, darnic și frumos. Aici copiii au avut ocazia să admire expozate

în vitrine noi, procurate în cadrul unui proiect și încadrate în expozițiile: Istoria satului trăită în documente și izvoare istorice; covoare și cusături confecționate de localnici și din întreaga zonă a Bugeacului; vestimentație din zona Bugeacului ș.a.. Cei prezenți au ascultat cu interes și relatările dnei Velicoglo Maria, muzeograf, care s-a referit, printre altele, și la istoria satului Cociulia; eleva Diaconu Diana, clasa a VIII-a, din Borogani, a prezentat cele patru legende ale satului, la compartimentul „Atestarea satului în istorie”, iar colega ei, din clasa a VII-a, Ciobanu Iuliana, a vorbit despre obiectele de cult, icoane de la sf. sec. al XIX-a și începutul sec. al XX-lea.

În aceeași zi, cociulienii au vizitat și Muzeul Istoric și Etnografic Tigheci, Leova (director-Ion Pușcașu), fondat în 1981, una din cele mai prestigioase instituții muzeistice din țară, semnificația patrimonială a căruia nu mai poate fi pusă la îndoială, căci are o bogată colecție-peste 2000 de exponate!-, unele dintre care-cu valoare de unicat. Suntem bucuroși mereu de oaspeți, a spus cu amabilitate Ion Pușcașu, anual primim zeci și sute de vizitatori din Leova, din raioanele vecine.

Elevii au rămas profund impre-

sionați de cele văzute și auzite la cele două muzee, au admirat și au ascultat cu mare atenție ghizii. Mare le-a fost bucuria când, în final, li s-a permis să facă poze în fața exponatelor muzeelor, acolo, unde au dorit, să se îmbrace cu haine aflate la expoziție, să atingă unele obiecte. Într-un cuvânt, au avut cu toții o zi minunată, cu emoții frumoase, amintiri și impresii de neuitat. În semn de recunoștință pentru oamenii cu suflet mare, care le-au oferit această rară ocazie de a face o excursie în trecut, a afla atâtea lucruri prețioase, de valoare, elevii le-au înmănat directorilor de muzeu câte un Certificat de mulțumire, iar doamna Dănăilă Elena, le-a pregătit câte o surpriză inedită-cadouri cu o semnificație profundă!-dăruind animatorilor, celor care conservează, valorifică și păstrează acest inedit tezaur al neamului nostru-tradițiile, datinile și obiceiurile străbune pâine și sare, alături de care a aprins câte o lumânare întru pomenirea celor dragi, plecați în veșnicie și neuitare; copturi și dulciuri, colăcei copti pe vatră, stible de busuioc, câte un vechi șervet italian, lucrat manual. Cei prezenți au admirat, cu ochii umezi, și cele 2 rochițe cusute manual, acum 57 de ani, pe care se distinge clar zâmbetul

inocent al unei fete... A rămas profund impresionat de gestul oaspetei și omul de cultură din Borogani, Ion Hurciuc, conducătorul colectivului etnofolcloric “Busuioc moldovenesc”, căruia dna Elena i-a lăsat ca amintire simbolul national- mândrul nostru Tricolor, confecționat din floricele de un roșu-galben și albastru rafinat, a prezentat și un recital de poezie patriotică a neamului românesc. În semn de recunoștință, gazdele au reiterat dorința și disponibilitatea de a fi mereu bucuroși de noi vizitatori ai muzeului.

...Reveniți acasă, cu impresiile de neuitat, înaripați de colegii lor din Borogani și Tigheci, dascălii și învățăceii lor cociulienii sunt hotărâți să porceadă la fondarea unui muzeu al satului. Cu atât mai mult, cu cât, spune dna Natalia Cârlan, deja sunt colectate câteva zeci de exponate. adevărate relicve ale istoriei Cociuliei. Scopul meu, îmi mărturisii dna Cârlan, a fost de a-i motiva pe elevi, a le trezi interesul lor pentru cunoașterea istoriei, a trecutului, a culturii naționale, rădăcinile civilizației noastre, dar și de a fonda un muzeu, or, e păcat să lăsam să se așeze colbul uitării peste lucrurile adunate, care valorează mult și trebuie scoase la lumină.

„Nesebr – insula artei”

Cu toate că luna iulie este mijlocul vacanțelor școlare, nu constituie un motiv de odihnă pentru colectivele de creație, ci o oportunitate bună de a prezenta rezultatul activității sale anuale pe scenele internaționale. Atât de mult, astfel încât numeroase Festivaluri Internaționale dau posibilitatea de a combina aceste activități de creație cu odihnă. Au profitat de această posibilitate și colectivele artistice din cadrul Casei raionale de Cultură din or. Căușeni – Ansamblul de dans popular *Spicușor* și Formația de dans modern *Magica*, conducătorul ambelor colective fiind doamna Svetlana Goncearova.

Anul acesta, colectivele respective au participat la Festivalul Internațional *Nesebr – insula artei* din Bulgaria. Mare, soare, odihnă și distracții, mulți prieteni noi din diferite țări ale lumii – Armenia, Polonia, Rusia, Belarus, Ucraina, Bulgaria, etc., care

împreună cu noi și-au dat concursul în cadrul festivalului sus numit, dar și multe impresii noi. Toate acestea nu au creat o stare de relaxare pentru artiștii noștri, ci dimpotrivă le-au permis să se concentreze și să joace excelent pe scena festivalului, reprezentând cu demnitate orașul și statul nostru. Unicitatea Ansamblului *Spicușor* constă în aceea că anul acesta a jucat numai grupul masculin, care a prezentat două dansuri: primul a fost *Bătuta* și cel de-al doilea renumitul joc ritual *Călușarii*. Formația de dans modern *Magica* a concurat în patru categorii: *Dans popular stilizat*, în cadrul căreia fetele din grupul mai mare au prezentat două dansuri tematice – 1. *Hora cu bucluc* și 2. *Cumătrițele*; în categoria *Dans de estradă* au concurat membrii grupului mic al ansamblului și Duetul din cadrul grupei mijlocii. La categoria *Dansuri de gală* a participat solista ansamblului Victoria

Țurcanu. Ca rezultat copiii noștri au obținut trei locuri de întâi, un loc de doi și unul de trei. Deasemenea, au fost învredniciți și cu Premiul Special al Festivalului! Cu o mândrie deosebită și multă dragoste pentru arta coregrafică tradițională a poporului nostru vă aducem la cunoștință că dansurile: *Călușarii* în interpretarea Ansamblului de dans popular *Spicușor* și *Cumătrițele* – promotori membrii Formației de dans modern *Magica* au fost selectate de către onoratul juriu pentru a fi interpretate de către solii noștri la concertul de gală al Festivalului.

Felicităm participanții ambelor colective precum și pe conducătorul lor Doamna Svetlana Goncearova cu victoria binemeritată a prestigiosului Festival Internațional, le dorim succese și noi realizări în continuare în valorificarea artei coregrafice naționale!

Arta împletirii din foi (pănuși) de porumb

Împletitul din pănuși de porumb este o îndelnicire foarte veche dar odată cu era tehnologiilor această activitate este dată uitării. Pe parcursul secolelor tehnica împletiturilor din materiale ale naturii s-a îmbogățit cu noi procedee de lucru ce au lărgit posibilitățile tehnico-decorative și varietația obiectelor produse de creatorii populari. Oferta permanentă în mediul rural la obiectele împletite a contribuit la apariția unei pătri de meșteșugari-împletitori, dezvoltându-se și cercuri ale împletitului. Un astfel de cerc este și „Pănușa fermecată” de pe lângă Palatul Raional de Cultură din orașul Rezi-na, unde muncește un meșter popular de excepție, dna Maria Celac. Dnei a venit cu un master-class în vizită la copiii de la Tabăra de Vară de Lectură și Agreement de pe lângă Biblioteca Publică Raională „Mihai Eminescu” Rezina, încercând să valorifice potențialul creativ al copiilor. Dna Maria Celac ne-a povestit istoria devenirii sale ca meșter popular, cum să selectăm pănușile și cum să le păstrăm, cum și ce să împletim, cum să finisăm obiectul și să obținem lucrări de înaltă calitate și gust estetic. Materia

primă pentru împletit se află la îndemîna noastră, iar însuși tehnica împletitului este o artă, care ne ademeneste să facem dintr-un fir de pănuși diverse obiecte necesare și interesante, ce ne încîntă prin frumusețea și ecologia materiei prime, formelor și tehnicii de executare.

Dna Maria ne-a relatat că împletitul nu cere să ai ustensile complicate și scumpe, ci să ai putere fizică în mîini și o vedere excepțională. Obiectele împletite cer să fie lucrate calitativ, fapt, care necesită atenție și însușirea corectă a principiilor tehnologice de împletire. Primele încercări de a face lucrări din foi de porumb copiii le-au făcut prin a confecționa câte un îngeraș drăguț iar mai apoi și câte un trandafir original. Pănușile sunt o materie primă frumoasă și plastică, ieftină și ecologic curată, utilizarea căreia contribuie la dezvoltarea capacităților creatoare, la antrenarea mușchilor de la mîini.

Cu dăruire dna Maria Celac a oferit tuturor copiilor posibilitatea să însușească arta împletitului din panglici aurii din foi de porumb. Copiii au rămas satisfăcuți de lucrările realizate, și cine știe poate cineva din ei va dori să continue acest meșteșug interesant și util. Arta împletitului din foi de porumb aflate în preajma noastră este continuarea tradițiilor populare, care ne izbăvește de urît, aduce originalitate, belșug și sănătate în casele noastre.

Capitolina Leon

REVĂRSĂRI DE LUMINĂ

*Te priveam prin revărsări de lumină,
Mă priveai cu dor și nostalgie...
Cine știa atunci încotro vor duce:
Cuvintele, atingerile, dezamăgirile?
O voce de după culisele sufletului
Îmi șoptea că va fi ultima noapte.
Nu credeam, dar un fior m-a străpuns
Și mi-a insuflat o singură dorință:
Să mă străpungă iubirea ta
Pentru Totdeauna.*

Suflete!

Ce ai suflete? Ce zbucium te aprinde? Îți e durerea atât de mare încât nu-mi mai pot găsi liniștea... Îți reflecti neputința în ochii mei și îi faci să lăcrimeze aprig și spontan. De ce suflete? De ce îți este rana iarăși proaspătă, sângerând disperare și delir?!

Nu-ți mai știu leacul, nu-ți mai găsesc alinarea, căci suferința ta, suflete, este nemărginită și reînvie ca primăvara după o iarnă grea...

Ultima zi

Îmi este greu să conștientizez că aceasta este ultima zi, ultimele clipe aici, pe acest făgaș. De fapt, în viață fiecare avem câte o „ultimă zi”, dar nu pe

toate le sesizăm. Cândva a fost și ultima zi când mă jucam cu prietenii afară, dar nici unul din noi nu știa asta. Când o etapă în viață se încheie, cealaltă deja începe. Azi e ultima zi, mâine vă fi prima. Fiecare apus așteaptă un răsărit și tot așa într-o succesiune perpetuă de generații care își lasă amprenta prin fapte pe răbojul timpului.

Dincolo de aparențe

Țin minte spusele bunicii precum că bine a dat Domnul că avem și noapte, să ne odihnim trupurile ostenite și să ne regenerăm energia pentru o nouă zi de muncă.

Toată viața oamenii muncesc, că să supraviețuiască, să învețe și să ajungă undeva, unde visau demult.

Ei bine, și eu sunt enorm de recunoscătoare că, după o zi de frământări, realizări, dezamăgiri vine Noaptea... Când, odată cu lăsarea întunericului peste Pământul trudit și el, se așterne liniștea în profunzime și apune tot ce a răsărit în ziua precedentă. Cine știe?... Poate pentru unii noaptea e doar armonie și iubire... Dar știu că sunt și oameni care se află prinși

în mrejele întunericului rece, de obicei aceștia sunt singuraticii care meditează și navighează dincolo de simplele aparențe.

Festivalul raional al Portului Popular „Mândru-i portul făleştean”, or. Făleşti